

linu Motýlova, když uvádí svého manžela na scénu jako „zloděje ve sklenici vody“, kterého jí předpověděla pouliční věštkyně, ačkoli „dala jste mi málo“.

Možná ještě stojí za vysvětlení, proč v první větě tohoto textu stojí slovo „zvesela“. Není to kvůli pastelovým barvám na obálce a uvnitř knížky, díky nimž doslova hřeje v ruce. Ty přímočaré texty naznačují, že přece jenom lze žít každodenní existenci obtíženou otravnými detaily, že život, byť je opakem dobrodružství, může mít svůj náboj. Že přes blábolení řečí, které se vedou, (si) věříme na slovo. „Levný zelený šampóne, smyj mě z tohoto světa/vietnamská polívko zapal lásku/smradlavý výtahu vyvez mě k jasů hvězdy“, píše Elli Tiliu Motýlová, přestože báseň se jmenuje *Hlubina* a začíná slovem „zoufalství“.

Marek Toman

Uhrwerk

Bogdan Trojak

Host, 2023

Bogdan Trojak, polsko-český básník a český vlnář, vydal poslední sbírku poezie před bezmála dvaceti lety. Přibližně od poloviny devadesátých let představovala jeho poezie po několika deset let pro citlivé čtenáře pozoruhodný hlas. Svou křehkostí, snovou metaforičností, ulitým humorem a laskavým staromilstvím. Mezi poslední sbírkou *Strýc Kaich se žení* (2004) a novinkou Trojak vydal absurdně laděnou sbírku povídek *Brněnské metro* (2006), dětskou knihu *Safíroví ledňáč-*

ci a Glutaman (2020, za ně a za *Strýce Kaicha* získal Magnesii Literu), stal se také o své vinice spolu s hnutím autentistů. Jejich cílem je tvořit autentické víno – bez dnes obvyklého chemického a jiného „přikrašlování“. A jak je to s Trojakovou poezií? Je nadále autentická?

Uhrwerk znamená hodinový stroj. Trojak ale nestojí o poezii s prstem na tepu doby – na pražském křtu konstatoval, že jeho psaní se netýká žádných „aktuálních“ témat. Říkal to věcně, snad trochu posmutněle. Nicméně i tak jsou jeho verše plné pozornosti, zájmu, ba údivu. Schopnost divit se tvořila vždy mohutnou podzemní řeku jeho poezie.

Básně *Uhrwerku* se podobně jako starší texty vyznačují specifickými, objevnými rýmy. Charakteristicky „nedoléhají“: „jazyk“ se hned v první básni rýmuje se „zasyk“, což vytváří nečekanou zvukomalebnou souhru právě proto, že v součtu něco jako by schází. „Polil“ a „v poli“, anebo ucelený příklad: „Cítíš, jak anděl smrti křídlem kyd/ na jemně štuky/ břízolit“. Je to cizelářská básnická práce, co Trojak předkládá, jeho básně skutečně připomínají seštelovaná, skrytá nitra hodinových strojů, jimž čtenář nehodinář vždy rozumí jen přibližně. A v tom je to kouzlo. „Drvem“ – „prve“. Perfektní. Místy se nám nabízí kouzlení s jazykem, které provozoval básník Josef Palivec, jako například zde: „A co teprve v černých dírách/ ta hučivá čmýra všehomíra!“

Z hlediska perspektivy je Trojak pozorovatel překvapovaný vlastním citem. Jeho lyrika svou hravostí zastírá, jak dokáže být intimní. Zároveň titul sbírky možná naznačuje, jak její básně vznikaly: postupně, zřejmě si dávaly na čas. Vnucuje se analogie s vinicí a ročním

cyklem zrání, sběru, zpracování... Nejde tu ale o žádné povrchní, přírodní básnění. Z veršů se nenápadně klube zkušenost uplývání času, která se v případě lidí – na rozdíl od vinice – vždy propojuje se ztrátou. Ostatně, básník si napsal i svůj vlastní *Epitaf*. Prý po něm zbudou „pecky oliv“, což vlastně vůbec není tak beznadějně.

Stárnutí se v Trojakových básních netýká jen autora – ve vícero textech se objevuje přízračný dědek či stařec, který svou přítomností rozhýbává básnický hodinový stroj. Protikladem jsou pak básnické texty v próze věnované milované ženě, již Trojak dokáže opěvovat ve stylu Písně písní. Oproti rýmovaným veršům je v nich více pohybu, jsou snové, trochu bláznivé a dojemné.

Některé básně jsou dedikované Trojakovým přátelům, jiné konkrétním místům. Nad zdánlivou snahou portrétovat ale vždy převáží vlastní poetika. Celkově jsou ty básně řemeslně zdárně vypracované, podobají se trochu předmětům, které člověk obdivuje v muzeu a možná ani nezná jejich účel: kořenkám, kroupkám, nástrojům s nejasným účelem. Ostatně nářadí patří také do Trojakova básnického slovníku, často se propojuje s tělesností.

Trojakův *Uhrwerk* pracuje s časovostí, ale zároveň se mu daří zůstat mimo čas. Jde vskutku o autentickou poezii bez chemických doplňků. Pravděpodobně i ji je záhodno vychutnávat po jednotlivých doušcích. Jinak muž v motýlku a psích dečkách, který na fotografii na obálce knihy šplhá zřejmě na ovocný strom, prý nemá k autorovi žádný vztah. Pohledem do knihy se lze přesvědčit, zda se mu v této disciplíně – jde o domestikovaný ovocný strom kdesi na zahradě, tedy s tenkými větvemi – podařilo uspět.

Marek Toman